

150. löggjafarþing 2019–2020.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum nr. 72/1994, um merkingar og upplýsingaskyldu varðandi vörur sem tengjast orkunotkun, með síðari breytingum.

Frá ferðamála, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra.

1. gr.

Orðin „og hávaðamengun“ falla út úr 1. mgr. 1. gr. laganna.

2. gr.

3. mgr. 2. gr. laganna orðast svo: Farþega- og vöruflutningar og notaðar vörur, nema þær séu fluttar inn frá þriðja landi, falla utan gildissviðs þessara laga.

3. gr.

2. gr. a. laganna verður svohljóðandi, ásamt fyrirsögn: *Orðskýringar.*

Í lögum þessum er merking eftirtalinna hugtaka sem hér segir:

1. *Birgðasali*: Framleiðandi, fulltrúi hans eða sá er markaðssetur vöru.

2. *Breyting á kvarða*: Setning strangari krafna til að ná upp í orkuflokk á merkimiða fyrir tiltekinn vöruflokk.

3. *Fjarsala*: Sala, leiga eða kaupleiga í gegnum póstpöntun, verðlista, Netið, með símasölu eða með öðrum hætti sem leiðir af sér að ekki sé hægt að gera ráð fyrir að hugsanlegur endanlegur notandi hafi séð vöruna í útstillingu.

4. *Merkimiði*: Myndræn skýringarmynd, annaðhvort á prentuðu eða rafrænu formi, með föstum kvarða þar sem eingöngu er notast við bókstafi frá A til G, hver bókstafur stendur fyrir flokk og hver flokkur samsvarar orkusparnaði, í sjö mismunandi litum frá dökkgrænum að rauðum, með þann tilgang að upplýsa viðskiptavinum um orkunýtni og orkunotkun. Þar eru með taldir merkimiðar með breyttum kvarða.

5. *Merkimiði með breyttum kvarða*: Merkimiði fyrir tiltekinn vöruflokk með breyttum kvarða sem er aðgreinanlegur frá merkimiðum fyrir breytingu en viðheldur þó sjónrænu og sjáanlegu samræmi allra merkimiða.

6. *Orkunýtni*: Hlutfallið á milli afkasta-, þjónustu-, vöru- eða orkuframleiðslu og orkuílags sem til þarf.

7. *Seljandi*: Smásali eða annar einstaklingur eða lögaðili sem býður til sölu, leigu eða kaupleigu, eða sýnir viðskiptavinum eða þeim sem annast uppsetningu, vörur, meðan á viðskiptastarfsemi stendur, hvort sem það er gegn greiðslu eða ekki.

8. *Setja á markað*: Að bjóða fram vöru í fyrsta sinn á markaði á Evrópska efnahagssvæðinu til dreifingar eða til notkunar óháð því hvort varan er seld eða gefin til kynningar.

9. *Taka í notkun*: Að nota vöru með tilætluðum hætti í fyrsta sinn á Evrópska efnahagssvæðinu.

10. *Tegundarauðkenni*: kóði, venjulega alstafa, sem greinir tiltekna vörutegund frá öðrum tegundum með sama vörumerki eða nafni birgis.

11. *Tæknigögn*: Fullnægjandi gögn til að gera markaðseftirlitsyfirvöldum kleift að meta nákvæmni merkimiða og vöruupplýsingablaðs fyrir vöru, þ.m.t. prófunarskýrslur eða áþekk tæknileg gögn.

12. *Upplýsingablað*: Staðlað skjal sem inniheldur upplýsingar sem varða vöru, á prentuðu eða rafrænu formi.

13. *Vara sem tengist orkunotkun*: Vara eða kerfi sem hefur áhrif á orkunotkun meðan á notkun stendur og sett er á markað eða tekin í notkun, þ.m.t. hlutir sem hafa áhrif á orkunotkun meðan á notkun stendur sem settir eru á markað eða teknir eru í notkun fyrir viðskiptavinum og hlutir sem ætlunin er að setja í vörur.

14. *Vöruflokkur*: Flokkur vara sem hefur sömu aðalvirkni.

15. *Vörugagnagrunnur*: Safn gagna um vörur sem er sett saman á kerfisbundinn hátt og samanstendur af opnum hluta sem miðast við þarfir neytanda þar sem upplýsingar varðandi einstaka mæliþætti vöru eru aðgengilegar með rafrænum hætti, og vefgátt fyrir aðgengi og hluta er varðar reglufylgni þar sem kröfur um aðgengi og öryggi eru tilgreindar með skýrum hætti.

16. *Vörutegund*: Útgáfa af vöru þar sem allar vörueiningar deila sömu tæknilegu eiginleikum sem skipta máli hvað varðar merkimiðann og vöruupplýsingablaðið og hafa sömu tegundarauðkenni.

4. gr.

Í stað 3., 4. og 5. gr. laganna koma fjórar nýjar greinar, 3.-6. gr., ásamt fyrirsögnum, svohljóðandi og breytist töluröð annarra greina í samræmi við það:

a. (3. gr.)

Almennar skyldur birgðasala.

Birgðasali skal tryggja að með hverri einingu vöru sem sett er á markað fylgi, án endurgjalds, ítarlegir prentaðir merkimiðar og vöruupplýsingablöð í samræmi við þessi lög. Í stað þess að afhenda vöruupplýsingablað með vörunni, er heimilt að birgðasali skrái breyturnar af vöruupplýsingablaðinu inn í vörugagnagrunn. Í slíku tilviki skal birgðasali afhenda seljanda prentað vöruupplýsingablað sé þess óskað.

Birgðasali skal þegar í stað og a.m.k. innan fimm virkra daga frá beiðni seljanda, senda án endurgjalds, prentaða merkimiða, þ.m.t. merkimiða með breyttum kvarða og upplýsingablöð.

Birgðasali skal tryggja að merkimiðar og vöruupplýsingablöð sem hann leggur fram séu nákvæm og skal hann leggja fram fullnægjandi tæknigögn til að mögulegt sé að meta nákvæmni upplýsinganna.

Þegar vörutegund er komin í notkun skal birgðasali óska eftir skýru samþykki frá viðskiptavinum að því er varðar allar fyrirhugaðar breytingar með uppfærslum sem kunna að vera gerðar á vörueiningunni sem gætu haft óheppileg áhrif á mæliþætti merkimiða sem tilgreinir orkunýtni þeirrar vörueiningar. Birgðasali skal tilkynna viðskiptavinum um markmið uppfærslunnar og breytingar á mæliþáttum, þ.m.t. breytingar á flokk merkimiða. Á tímabili sem er í réttu hlutfalli við líftíma vöru skal birgðasali gefa viðskiptavinum kost á að hafna uppfærslunni án þess að fyrirsjáanlegt tap á virkni eigi sér stað.

Birgðasali skal ekki setja á markað vörur sem eru þannig hannaðar að þær hafi sjálfvirkt breytta færni sem bæti frammistöðu þeirra við prófunarskilyrði sem meti mæliþætti um orkunotkun, áhrif á umhverfi auk annars er varðar notkun þeirra.

b. (4. gr.)

Skyldur birgðasala í tengslum við vörugagnagrunn.

Áður en ný vörutegund er sett á markað skal birgðasali skrá upplýsingar um vörutegundina í opinn hluta vörugagnagrunnsins og þann hluta hans er varðar reglufylgni.

Skyldubundnir, sértækir hlutar tæknigagna, sem birgðasalinn á að færa inn í vörugagnagrunn, skulu aðeins gilda um eftirfarandi:

a) almenna lýsingu á vörutegundinni, þannig að hana megi sanngreina auðveldlega og án nokkurs vafa,

b) tilvísanir í þá samræmda staðla sem beitt er eða annarra mælingastaðla sem notaðir eru,

c) sérstakar varúðarráðstafanir sem gera skal þegar tegundin er sett saman, sett upp, henni haldið við eða hún prófuð,

d) mælda tæknilega mæliþætti tegundarinnar,

e) útreikningana, sem gerðir eru út frá mældum mæliþáttum,

f) prófunarskilyrði, ef þeim er ekki nægilega vel lýst í b-lið.

Auk þessa má birgðasalinn að eigin frumkvæði bæta við viðbótarhlutum tæknigagnanna í vörugagnagrunninn.

Fram að skráningu gagna í vörugagnagrunn skal birgðasali veita aðgang að rafrænni útgáfu tæknigagna til skoðunar innan tíu daga frá því að beiðni berst frá Húsnæðis- og mannvirkjastofnun.

Ef breytingar eru gerðar á vöru sem skipta máli fyrir merkimiða eða upplýsingablað skal hún teljast ný vörutegund. Birgðasali skal tilgreina það í gagnagrunninum þegar hann hættir að setja einingar vörutegundar á markað.

Eftir að síðasta eining vörutegundar er sett á markað skal birgðasalinn varðveita upplýsingar varðandi vörutegundina í þeim hluta vörugagnagrunnsins er varðar reglufylgni í a.m.k. 15 ár. Eftir því sem við á, í tengslum við meðal endingartíma vörunnar, má kveða á um styttri varðveislutíma. Upplýsingum í opnum hluta gagnagrunnsins skal ekki eytt.

c. (5. gr.)

Skyldur seljanda.

Seljandi skal með sýnilegum hætti, þ.m.t. við fjarsölu á netinu, sýna þann merkimiða sem birgðasalinn lætur í té og veita viðskiptavinum aðgang að upplýsingablaðinu, þ.m.t. á efnislegu formi á sölustað, sé óskað eftir því.

d. (6. gr.)

Aðrar skyldur birgðasala og seljanda.

Birgðasali og seljandi skulu:

a. með sjónrænum auglýsingum og tæknilegu kynningarefni vísa í orkunýtniflokk vöru og þau svið orkunýtniflokka sem fánleg eru fyrir tiltekna vörutegund.

b. koma í veg fyrir að aðrir merkimiðar, tákn eða áletranir séu sýndar sem uppfylla ekki kröfur sem eru líkleg til að vera villandi eða misvísandi fyrir endanlega notendur hvað varðar notkun orku eða, ef við á, annarra mikilvægra aðfanga meðan á notkun stendur,

c. ekki veita eða sýna merkimiða fyrir (orkutengdar) vörur, sem líkja eftir merkimiðum sem veittir eru samkvæmt þessum lögum.

d. ekki veita eða sýna merkimiða fyrir vörur, sem eru ekki orkutengdar vörur, sem líkja eftir merkimiðum fyrir orkutengdar vörur.

5. gr.

Eftirfarandi breyting verður á 14. gr. laganna, sem verður 15. gr., sem hljóðar svo, ásamt fyrirsögn:

Innleiðing reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins nr. 1369/2017.

Ákvæði reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 1369/2017 frá 4. júlí 2017 um setningu ramma fyrir orkumerkingar og um niðurfellingu tilskipunar 2010/30/ESB skulu hafa lagagildi hér á landi í samræmi við bókun 1 um altæka aðlögun við samninginn um Evrópska efnahagssvæðið, sbr. lög nr. 2/1993, um Evrópska efnahagssvæðið, þar sem bókunin er lögfest. Reglugerðin var tekin upp í samninginn um Evrópska efnahagssvæðið með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 72/2019 frá 29. mars 2019 um breytingu á II. viðauka (Tæknilegar reglugerðir, staðlar, prófanir og vottun) og IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn. Reglugerðin er birt sem fylgiskjal með lögum þessum.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu í samstarfi við Húsnæðis- og mannvirkjastofnun.

Frumvarpið byggir á reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 1369/2017 frá 4. júlí 2017, um setningu ramma fyrir orkumerkingar og um niðurfellingu tilskipunar 2010/30/ESB. Gildandi lög nr. 72/1994, um merkingar og upplýsingaskyldu varðandi vörur sem tengjast orkunotkun, eru rammalöggjöf sem leggur grundvöll fyrir frekari reglusetningu og hefur fjöldi reglugerða verið settur á grundvelli þeirra laga um merkingar og upplýsingaskyldu varðandi orkunotkun einstakra vörutegunda. Lögin voru upphaflega sett til innleiðingar á tilskipun ráðs Evrópubandalagsins frá 22. september 1992 (92/75/EEC) um merkingar og staðlaðar vörulýsingar á heimilistækjum er greina frá notkun þeirra á orku og öðrum aðföngum. Í 14. gr. laganna kemur fram að með lögunum séu innleidd ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 2010/30/ESB frá 19. maí 2010 um merkingar og staðlaðar vörulýsingar á orkutengdum vörum er greina frá notkun þeirra á orku og öðrum aðföngum (endurútgefin). Er sú tilskipun felld úr gildi með reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 1369/2017, og kallar það því á breytingu á lögunum.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Markmið frumvarpsins er að innleiða með tilhlýðilegum hætti reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 1369/2017 frá 4. júlí 2017, um setningu ramma fyrir orkumerkingar og um niðurfellingu tilskipunar 2010/30/ESB. Alþingi staðfesti ákvörðun sameiginlegu EES-

nefndarinnar nr. 72/2019 frá 29. mars 2020 þann 8. janúar 2020 og aflétti þar með stjórnskipulegum fyrirvara af hálfu Íslands.

Markmiðið með reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 1369/2017 frá 4. júlí 2017, um setningu ramma fyrir orkumerkingar og um niðurfellingu tilskipunar 2010/30/ESB er að stuðla að notkun orkunýtnari vara.

Þar sem hin nýja reglugerð (ESB) 1369/2017 kemur í stað tilskipunar 2010/30/ESB eru ekki aðrar leiðir færar til innleiðingar hennar en með breytingum á lögum nr. 72/1994 til að endurspegla þær breytingar sem hin nýja reglugerð kveður á um. Lagasetningin er nauðsynleg til þess að Ísland standi við skuldbindingar sínar samkvæmt EES-rétti um samræmda löggjöf á EES svæðinu og til að koma í veg fyrir að heimilt verði að flytja til landsins vörur sem tengjast orkunotkun og uppfylla ekki kröfur annars staðar á EES-svæðinu.

3. Meginefni frumvarpsins.

Reglugerð (ESB) 1369/2017 kemur í stað eldri tilskipunar 2010/30/ESB, um sama efni. Sú tilskipun var rammatilskipun, sem innleidd var hér á landi með breytingu á lögum nr. 72/1994, um merkingar og upplýsingaskyldu varðandi orkunotkun heimilistækja o.fl., með síðari breytingum. Á grundvelli þeirrar tilskipunar voru jafnframt settar nokkrar reglugerðir um merkingar og vörulýsingar á einstökum heimilistækjum, sem teknar voru upp í EES-samninginn á sínum tíma og hafa verið innleiddar hér á landi á með reglugerðum á grundvelli laga nr. 72/1994.

Margar orkutengdar vörur búa yfir miklum möguleikum til umbóta, t.d. með því að draga úr umhverfisáhrifum og ná fram orkusparnaði. Eitt af meginmarkmiðum tilskipunarinnar er að stuðla að orkusparnaði með því að neytendur verði betur upplýstir um orkunotkun vara og hvetja til þess að orkunýtnari vörur verði keyptar.

Gildissvið reglugerðar (ESB) 1369/2017 aðeins víðtækara en í eldri tilskipun 2010/30 þar sem kerfi sem hafa áhrif á orkunotkun teljast nú einnig til orkutengdra vara samkvæmt skilgreiningu reglugerðarinnar. Settur er fram nýr og einfaldari kvarði fyrir merkingar vara og kerfa sem tengjast orkunotkun og leitast við að auðvelda upplýsingagjöf og utanumhald með miðlægum vörugagnagrunni.

Innleiðing reglugerðar (ESB) 1369/2017 hér á landi kallar því á nokkrar breytingar á lögum nr. 72/1994, um merkingar og upplýsingaskyldu varðandi vörur sem tengjast orkunotkun. Þannig er gildissvið laganna afmarkað við merkingu og upplýsingar um vörur með orkutengda notkun en er útvíkkað í reglugerðinni þannig það nái einnig yfir kerfi sem hafa áhrif á orkunotkun.

Skylda er sett á birgðasala um skrásetningu í miðlægan grunn upplýsingar um orkunotkun vara. Birgðasalar og innflytjendur á orkutengdum vörum sem bera orkumerkingar bera ábyrgð á að setja upplýsingar um vörur í vörugagnagrunninn ef þeir eru að flytja vörur á innri markað Evrópska efnahagssvæðisins. Upplýsingar skulu skráðar í vörugagnagrunninn áður en vörur eru settar á markað. Með vörugagnagrunninum verður auðveldara fyrir neytendur að finna og bera saman orkutengdar vörur. Seljendur sem þurfa nýjar orkumerkingar eða ný vöruupplýsingablöð geta sótt ný beint úr vörugagnagrunninum. Þá verður einfaldara fyrir eftirlitsstjórnvöld að haga markaðseftirliti vegna betri yfirsýnar yfir vörur á markaði. Birgðasalar geta einnig séð hvenær og hvort markaðseftirlitsstjórnvöld sækja tækniskjöl. Vörugagnagrunnurinn skal hvorki koma í staðinn fyrir né breyta ábyrgð markaðseftirlitsstjórnvalda.

Að öðru leyti felur frumvarpið almennt ekki í sér breytingar á efniskröfum um orkunýtingu vara sem nota orku.

Eftirlit með lögnum hefur verið á hendi Mannvirkjastofnunar, sem heitir frá 1. janúar 2020 Húsnæðis- og mannvirkjastofnun, og er það endurspeglað í frumvarpinu.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið er í samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar og snýr að innleiðingu gerðar sem fellur undir gildissvið samningsins um evrópska efnahagssvæði, samanber framangreint.

5. Samráð.

Við gerð frumvarpsins var haft samráð við Húsnæðis- og mannvirkjastofnun. Áform um lagasetningu voru til umsagnar í Samráðsgátt stjórnvalda á tímabilinu 20. nóvember – 4. desember 2019. Engar umsagnir bárust. Drög að frumvarpinu voru sett í samráðsgátt stjórnvalda.

6. Mat á áhrifum.

Verði frumvarpið að lögum mun það kalla á aukna upplýsingagjöf fyrirtækja sem framleiða, selja eða flytja inn orkutengdar vörur. Markmið tilskipunarinnar er að upplýsa neytendur um orkunotkun vöru og að samræmdar upplýsingar liggi fyrir sem kunna að aðstoða neytendur við að taka upplýsta ákvörðun um kaup á vörum.

Birgðasalar og seljendur verða að tryggja að vörur sem þeir selja og markaðssetja séu í samræmi við ákvæði gildandi laga, reglugerða og staðla sem kunna að gilda um framleiðslu vörunnar hverju sinni. Jafnframt ber seljendum að tryggja að neytendur fái ávallt þær upplýsingar sem kveðið er á um í gildandi lögum varðandi orkumerkingar.

Með auknum upplýsingum um orkunýtni orkutengdra vara eru neytendur betur upplýstir um mögulegan orkusparnað sem getur haft áhrif á vöruval þeirra. Ef veittar eru nákvæmar, viðeigandi og samanburðarhæfar upplýsingar um sértæka orkunotkun orkutengdra vara ætti það að verða til þess að endanlegur notandi velur fremur vörur sem nota minni orku, eða leiða óbeint til minni notkunar á orku. Þannig geta neytendur tekið upplýsta ákvörðun um að velja orkunýtnari vörur, sem leiðir til aukins sparnaðar fyrir viðkomandi og orkusparnaðar í heildarsamhenginu.

Hér er um að ræða lagabreytingu sem felur í sér breyttan skala á orkumerktum vörum með hliðsjón af tæknilegum framförum. Umfang eftirlits hjá Mannvirkjastofnun breytist ekki. Verði frumvarpið óbreytt að lögum mun það ekki hafa fjárhagsáhrif fyrir ríkissjóð.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Með greininni er lagt til að felt verði út úr markmiðsgrein laganna ákvæði um hávaðamengun til samræmis við gildissvið reglugerðar (ESB) 1369/2017 sem nær yfir merkingar um orkunýtni og notkun þeirra á orku og öðrum aðföngum.

Um 2. gr.

Greinin um gildissviði laganna er uppfærð til samræmis við gildissvið reglugerðar (ESB) nr. 1369/2017 sem undanskilur notaðar vörur nema þær séu fluttar inn frá þriðja landi. Þá eru merkiplötur og öryggismerkingar ekki sérstaklega undanskildar í gildissviðsákvæði sömu reglugerðar.

Um 3. gr.

Við lögin bætast nýjar skilgreiningar. Skilgreining á vöru sem tengist orkunotkun er útvíkkuð þannig að hún nái bæði yfir vörur og kerfi sem tengjast orkunotkun. Þá bætast við hugtök sem tengjast vörugagnagrunni, tæknilegum gögnum og breyttum merkingarkvarða. Með nýjum skilgreiningum er jafnframt gerður greinarmunur á vöru, vörutegund, tegundarauðkenni og vöruflokki.

Um 4. gr.

Hér er lagt til að fjórar nýjar greinar komi í stað þriggja greina um upplýsingaskyldu, tæknileg gögn og ábyrgð birgðasala og seljanda.

Um a-lið (3. gr.)

Með ákvæðinu eru lagðar til almenna skyldur birgðasala varðandi upplýsingagjöf sem felast í afhendingu merkimiða og upplýsingablaða og notkun vörugagnagrunns í stað upplýsingablaða og ákvæði um nákvæmni þessara upplýsinga. Í greininni er að finna ákvæði um uppfærslu vörutegunda sem eru í notkun og nauðsyn þess að samþykki viðskiptavinar liggi fyrir ef uppfærsla leiðir til verri orkunýtni. Ekki er heimilt að setja á markað vörur sem hafa aðra hegðun við prófunarskilyrði en almenna notkun.

Um b-lið (4.gr.)

Greinin skýrir frá skyldum þeim sem birgðasali hefur varðandi skráningu upplýsinga um nýjar vörutegundir í vörugagnagrunn, áður en þær eru settar á markað. Ef breytingar eru gerðar á vöru sem skipta máli fyrir merkimiða eða upplýsingablað þá telst hún vera ný vörutegund. Þá eru sett fram ákvæði um varðveislu upplýsinga.

Um c-lið (5.gr.)

Hér eru lagðar skyldur á herðar seljanda um að sýna með sýnilegum hætti merkimiða vöru og veita viðskiptavinum aðgang að upplýsingablaði á sölustað, sé þess óskað.

Um d-lið (6.gr.)

Í greininni er að finna aðrar skyldur birgðasala og seljanda, þar sem komið er í veg fyrir villandi eða misvísandi notkun merkinga.

Um 5. gr.

Í greininni er að finna tilvísun í reglugerð (ESB) 1369/2017 og ákvörðun sameiginlegu EES nefndarinnar nr. 72/2019 um upptöku gerðarinnar í samninginn um Evrópska efnahagssvæðið.

Um 6. gr.

Greinin fjallar um gildistöku og þarfnast ekki skýringa.